

Sprawozdania

Sprawozdanie z XXX Konferencji zorganizowanej przez CICA zatytułowanej “Conflict and Aggression in a Society in Transition” Leányfalu – Węgry, 26-29 sierpnia 2010 roku

Do tej pory w trzydziestu spotkaniach zorganizowanych przez CICA (Coloquios Internacionales sobre Cerebro y Agresión) na czterech kontynentach wzięło udział około sześciuset naukowców. Większość referatów wygłoszonych podczas tych spotkań ukazała się w kilkunastu publikacjach. W ciągu ostatniego ćwierćwiecza CICA zajmowała się różnymi aspektami agresji i przemocy, umożliwiając wymianę wiedzy i doświadczeń wielu naukowcom z różnych dyscyplin, podkreślając tym samym interdyscyplinarny charakter tego zagadnienia.

W dniach 26-29 sierpnia 2010 r. na Węgrzech odbyło się XXX spotkanie CICA poświęcone problematyce konfliktu i agresji, towarzyszącym społeczeństwu okresu transformacji.

Konferencja została zaplanowana na trzy dni. Dzień pierwszy wprowadzał do problematyki konferencji, a zarazem odbyło się w nim uroczyste otwarcie tego naukowego spotkania. Na dzień drugi zostały zaplanowane dwie sesje tematyczne: Social and Cultural Issues in the Study of Conflict, Violence and Aggression, oraz Aggression and Ethnicity i dyskusja przy okrągłym stole. Dzień trzeci obejmował trzy sesje tematyczne: Aggression vs. Crime, Conflict in Social life and Economy (w dwóch częściach). Na zakończenie odbyło się spotkanie biznesowe członków CICA.

W spotkaniu udział wzięło 19 osób – trzy osoby z Polski, pięć z Hiszpanii, jedna z Urugwaju, trzy ze Stanów Zjednoczonych, dwie z Wielkiej Brytanii, trzy z Węgier, jedna z Rosji i jedna z Włoch.

Pierwsze sesje tematyczne skupiały się na agresji, przemocy, konflikcie oraz etniczności. Otworzył je refleksyjny wstęp (T. Lindhard – Hiszpania) dotyczący głębszego rozumienia i koncentracji na innych ludziach oraz empatii, które miały ułatwić późniejsze rozważania nad agresją. Następnie C. Pagani (Włochy) w swojej prezentacji zwróciła uwagę na przemoc w relacjach z innymi grupami narodowymi i etnicznymi oraz wskazała na jej niektóre przyczyny, mianowicie specyficzne procesy poznawcze (m.in. brak wiedzy o innych grupach; usprawiedliwianie) i emocjonalne (np. zazdrość, strach). Kolejne wystąpienia zostały poświęcone wynikom badań z różnych krajów (Polska – A. Frączek, Urugwaj – N. Fares) nad wzorcami gotowości do agresji (rozumianymi jako procesy i własności natury psychologicznej leżące u podłoża i będące warunkiem niezbędnym pojawienia się agresywnych zachowań interpersonalnych – Frączek, 2002, 2008)) wśród nieletnich oraz usprawiedliwiania i uzasadniania zachowań agresywnych (J. M. Ramirez – Hiszpania). Z przedstawionych prezentacji wynika, że występujący wśród młodych ludzi stosunek do aktów przemocy i agresji oraz wzorce gotowości do agresji są bardzo zróżnicowane. Przekonania na temat dopuszczalności różnych form agresji należy odnosić przede wszystkim do bardziej złożonego systemu postaw i wartości. Aprobata bądź dezaprobata społeczna i moralna agresji stanowią

podstawową przesłankę eskalacji lub ograniczenia przemocy i brutalności w życiu społecznym.

Sesja poobiednia koncentrowała się na agresji w relacji do etniczności. I. G. Reyes (Hiszpania) przedstawiła wyniki swoich badań, które dotyczyły uzasadniania agresji w związku ze społecznym dystansem, pojmowanym jako „sympatyzujące rozumienie, które istnieje między osobami, między grupami i między daną osobą” (Bogardus, 1933) w trzech różnych populacjach. Niemniej jednak nie zostały tutaj stwierdzone żadne istotne różnice, co prowadzi do wniosku, że szukanie zależności między tymi zmiennymi należy rozpatrywać w innym znaczeniu. M. Rutkowska (Polska) wyjaśniła zagadnienie gotowości do agresji oraz jej trzech wzorców: nawykowo-poznawczego, immanentno-osobowościowego oraz emocjonalno-impulsywnego. Przedstawiła wyniki polskich badań nad agresją i uprzedzeniami, na podstawie których można stwierdzić, że chłopcy przejawiają większe uprzedzenia etniczne niż dziewczęta, jak również charakteryzują się wyższym (niż dziewczęta) poziomem gotowości nawykowo-poznawczej i immanentno-osobowościowej. Ostatnia prezentacja (B. A. Szegal – Węgry) sesji drugiej została w całości poświęcona analizie stereotypów etnicznych obecnych wśród Węgrów różnego pochodzenia. Występujące różnice próbowano wyjaśniać, odwołując się do środowiska społecznego Węgier.

Dyskusja przy okrągłym stole podsumowująca całodniowe wystąpienia zwróciła uwagę na metodologiczne problemy wynikające z badań nad omawianymi zjawiskami (np. ograniczenia narzędzi badawczych, kompleksowość przyczyn itp.).

Trzeciego dnia odbyły się trzy sesje tematyczne. Wykorzystywanie seksualne dzieci z użyciem Internetu oraz dynamika przestępczości agresywnej dominowały w sesji pierwszej. Badania przeprowadzone na Węgrzech przez K. Parti i G. Virag wykazały, że dzieci i młodzież, poświęcając dużo czasu na korzystanie z Internetu, narażają się na szkodliwe treści, niebezpieczne kontakty oraz cyberprzemoc, które mogą z kolei przyczynić się do zaburzeń psychoseksualnych i/lub wykorzystywania seksualnego.

Kolejna prezentacja (A. Frączek, A. Tłuściak-Deliowska – Polska) dotyczyła dynamiki (z uwzględnieniem współczynnika przestępczości dla 100 000 osób w populacji) przestępczości agresywnej (psychospołecznej kategorii, do której zaliczono zabójstwo, poważne uszkodzenie ciała, bójki, groźby, użycie przymusu, gwałt, rozbój) w Polsce od czasu transformacji ustrojowej dla czterech grup: dorosłych mężczyzn vs dorosłych kobiet, nieletnich chłopców vs nieletnich kobiet. Cały okres objęty analizą (od 1991 do 2006 r.) charakteryzował się systematycznym wzrostem przestępczości w wymienionych grupach. Najbardziej szokujący jest znaczący wzrost przestępczości wśród dziewcząt, przekraczający obecnie wskaźnik przestępczości wśród dorosłych kobiet. Świadczy to o tym, że dziewczęta (w porównaniu z trzema pozostałymi grupami) w największym stopniu doświadczają negatywnych psychologicznych konsekwencji społeczno-kulturowych zmian wynikających ze społeczno-politycznej transformacji w Polsce.

Sesja druga poświęcona została agresji w miejscu pracy. O ile agresja ze strony obcych osób, pojawiających się przypadkowo w miejscu pracy ofiar, jest zauważana i odnotowywana coraz częściej, a większość firm posiada opracowane systemy zabezpieczeń uruchamiane w sytuacji zagrożenia, o tyle agresja ze strony osób współpracujących z ofiarami jest często niedostrzegana, ignorowana i traktowana jako wstydlivy element życia w firmie. Przemoc, niezależnie od jej natężenia, stanowi jeden z poważniejszych stresorów zawodowych i może wywoływać u ofiar negatywne konsekwencje w zakresie funkcjonowania psychicznego (np. stres, obniżone samopoczucie, zaburzenia psychosomatyczne itp.), w sferze zdrowia fizycznego (np. bóle głowy, bezsenność, nudności, wzrost napięcia mięśniowego itp.), a także w funkcjonowaniu społecznym (kon-

flikty interpersonalne) i zawodowym (rutyna, zmniejszona produktywność, chęć odejścia z pracy). Można wskazać jeszcze dalsze koszty ekonomiczno-społeczne w postaci niezbędnego zapewnienia poszkodowanym pracownikom odpowiedniej opieki medycznej oraz zagwarantowania im świadczeń emerytalnych przy wcześniejszym przechodzeniu na emeryturę. Zatem występowanie w pracy takich zjawisk, jak agresja i przemoc, poza tym, że ma bardzo istotny wpływ na funkcjonowanie psychiczne, społeczne i zawodowe poszczególnych pracowników, to kształtuje również sytuację ekonomiczną całego społeczeństwa. Dlatego ważne staje się zapobieganie takim sytuacjom, okazywanie wsparcia pracownikom i rozwiązywanie zaistniałych w związku z tym problemów. Swoimi zawodowymi doświadczeniami w tym obszarze podzielili się trenerzy z Diversity Training Institute for Public Safety z Californi (S. Thom, A. Brown, R. Sananikone). Praktycy zaprezentowali, w jaki sposób prowadzone są przez nich trzydniowe seminaria dotyczące radzenia sobie z agresją i przemocą w miejscu pracy.

Sesja trzecia została poświęcona problematyce konfliktu w życiu społecznym, politycznym i ekonomii. J. Richards (Wielka Brytania) omówił sytuację biernej mobilizacji społecznej w Europie na przykładzie English Defence League (skrajnie prawicowego ruchu przeciwstawiającego się rozprzestrzenianiu się w Wielkiej Brytanii islamu, prawa koranicznego oraz islamskiego ekstremizmu). W kolejnych prezentacjach przeanalizowano konsekwencje nieformalnego zatrudniania (M. B. Perova – Rosja) oraz determinanty i skutki (m.in. prawne, polityczne, kryminologiczne, socjologiczne i psychologiczne) globalnego kryzysu na świecie (B. A. Szegal – Węgry).

Konferencję zakończyło podsumowujące zebranie członków CICA, na którym zaplanowano m.in. organizację następnego spotkania – we wrześniu 2011 roku, które odbędzie się w Californii.

Międzynarodowe, interdyscyplinarne i zarazem kompleksowe podejście do prezentowanej problematyki zawsze charakteryzowało spotkania w ramach CICA. Tym razem pozwoliło bliżej przyjrzeć się złożonym relacjom i zależnościom cechującym społeczeństwa okresu transformacji. W czasie konferencji poruszono wiele istotnych aspektów konfliktów, agresji i przemocy, które w formie referatów znajdują odzwierciedlenie w przygotowanej publikacji.

Aleksandra Tłuściak-Deliowska
studentka Akademii Pedagogiki Specjalnej
im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie

BIBLIOGRAFIA

- Bogardus, E. S. (1933). A social distance scale. *Sociology and Social Research*, 17, 265-271.
- Frączek, A. (2002). Agresja interpersonalna: opis i analiza z perspektywy psychologii społecznej. [W:] S. Amsterdamski (red.), *Człowiek i agresja* (s. 43-55). Warszawa: Wydawnictwo Sic!
- Frączek, A. (2008). Studies on interpersonal aggression – description of behavior or understanding its intrapsychic mechanisms (conceptual consideration) (referat z XVIIIth Biennial Meeting of the ISRA, 8-13 VII 2008, Budapest).